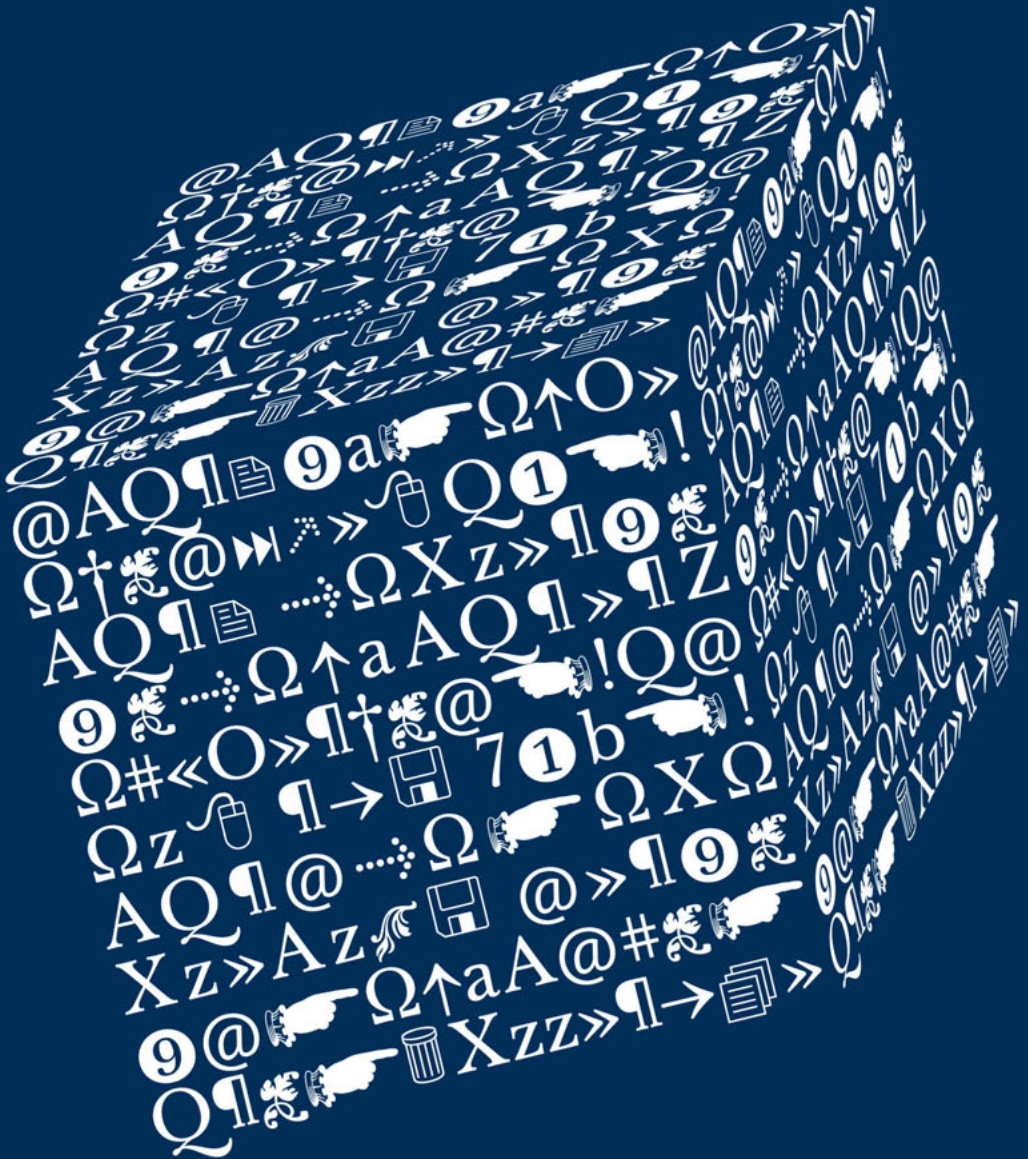

Anna Matysek

Model systemu zarządzania
indywidualną wiedzą naukową
w humanistyce

Anna Matysek, doktor nauk humanistycznych; wykładowca Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; prowadzi zajęcia z architektury przestrzeni informacyjnych, metodologii badań naukowych, wyszukiwania informacji. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na architekturze informacji, humanistyce cyfrowej, narzędziach cyfrowych w procesie badawczym, wyszukiwaniu informacji i zarządzaniu wiedzą. Autorka *Cyfrowego warsztatu humanisty* (Warszawa 2020).

**Model systemu zarządzania
indywidualną wiedzą naukową
w humanistyce**

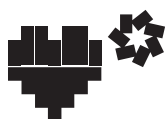
Anna Matysek

**Model systemu zarządzania
indywidualną wiedzą naukową
w humanistyce**

Recenzje

Zbigniew Osiński

Małgorzata Kisilowska-Szurmińska

**Europejskie
Miasto Nauki
Katowice 2024**

Spis treści

9	_____	Wstęp
14	_____	Stan badań
18	_____	Cele pracy
19	_____	Metody badawcze
20	_____	Struktura pracy
21	_____	Adresaci pracy
23	_____	1. Zarządzanie indywidualną wiedzą naukową – rozważania terminologiczne
24	_____	1.1. Wiedza
30	_____	1.2. Rodzaje wiedzy
32	_____	1.2.1. Wiedza naukowa
36	_____	1.2.2. Wiedza indywidualna
40	_____	1.2.3. Indywidualna wiedza naukowa
41	_____	1.3. Zarządzanie wiedzą
45	_____	1.3.1. Zarządzanie wiedzą indywidualną
47	_____	1.3.2. Zarządzanie indywidualną wiedzą naukową
49	_____	2. Modele zarządzania wiedzą a proces badawczy w humanistyce – w kierunku modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową
51	_____	2.1. Modele zarządzania wiedzą i zarządzania wiedzą indywidualną
55	_____	2.1.1. Modele zarządzania wiedzą w nauce
58	_____	2.1.2. Modele zarządzania wiedzą indywidualną
63	_____	2.2. Proces badawczy w humanistyce
70	_____	2.3. Propozycja modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce

75	3. Systemy zarządzania wiedzą indywidualną – historia rozwoju i przykłady narzędzi
77	3.1. Rozwój metod analogowych i narzędzi wspomagających zarządzanie wiedzą indywidualną
77	3.1.1. <i>Metoda notowania i wynalazki do organizowania notatek</i>
81	3.1.2. <i>System Zettelkasten Niklasa Luhmanna</i>
84	3.1.3. <i>Memex – koncepcja systemu zarządzania wiedzą indywidualną Vannevara Busha</i>
85	3.2. Systemy zarządzania wiedzą indywidualną – rozumienie pojęcia i elementy składowe systemów
95	4. Elementy systemów zarządzania indywidualną wiedzą naukową w świetle badań wykorzystania narzędzi cyfrowych przez humanistów
96	4.1. Badania społeczności zagranicznych i międzynarodowych
105	4.2. Badania polskich reprezentantów nauk humanistycznych
108	4.3. Badania ankietowe „Innovations in Scholarly Communication” 2015–2016
109	4.3.1. <i>Odkrywanie</i>
114	4.3.2. <i>Analiza</i>
115	4.3.3. <i>Pisanie</i>
117	4.3.4. <i>Publikowanie</i>
120	4.3.5. <i>Zasięg/oddziaływanie</i>
123	4.3.6. <i>Podsumowanie wyników badań ankietowych</i>
126	4.4. Zestawienie wykorzystania narzędzi cyfrowych przez badaczy humanistyki
131	5. Wykorzystanie narzędzi cyfrowych w pracy badawczej humanistów w świetle badań własnych
134	5.1. Analiza wyników ankiety
137	5.1.1. <i>Gromadzenie materiału badawczego</i>
142	5.1.2. <i>Przetwarzanie materiału badawczego</i>
151	5.1.3. <i>Tworzenie tekstów naukowych</i>
156	5.1.4. <i>Upowszechnianie wyników badań</i>
159	5.1.5. <i>Doskonalenie warsztatu badawczego</i>

162	_____	5.2. Porównanie warsztatu badawczego polskich naukowców z wcześniejszymi badaniami wykorzystania narzędzi cyfrowych
167	_____	5.3. Końcowe wnioski z badań
169	___	6. Propozycja modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce
172	_____	6.1. Założenia modelu
172	_____	6.1.1. <i>Modułowość</i>
173	_____	6.1.2. <i>Wymagane funkcjonalności</i>
175	_____	6.2. Struktura i zawartość modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową
178	_____	6.3. Praktyczna implementacja modelu – zastosowanie narzędzi cyfrowych w zarządzaniu indywidualną wiedzą naukową
179	_____	6.3.1. <i>Poszukiwanie/odkrywanie</i>
182	_____	6.3.2. <i>Gromadzenie</i>
186	_____	6.3.3. <i>Przetwarzanie</i>
200	_____	6.3.4. <i>Tworzenie</i>
206	_____	6.3.5. <i>Upowszechnianie</i>
209	_____	6.4. Podsumowanie
215	___	Zakończenie
223	___	Załączniki
233	___	Bibliografia
259	___	Indeks osobowy
269	___	Spis tabel
271	___	Spis rysunków
275	___	Summary

Wstęp

*Wszystkie modele są błędne,
ale niektóre są przydatne.*

George E.P. Box

Misją uczelni i pracowników naukowych jest tworzenie wiedzy (Gałat, 2018). W świecie nadmiaru danych i informacji¹, w którym technologie komunikacyjne i informacyjne odgrywają kluczową rolę w procesie tworzenia wiedzy i komunikacji, istotne stają się kompetencje związane z zarządzaniem wiedzą. Umiejętności typu wyszukiwanie, gromadzenie, przetwarzanie wiedzy stają się podstawą tworzenia nowej wiedzy – teorii naukowych, idei, koncepcji, twierdzeń, pojęć, nowych odkryć w nauce. Mimo że ludzie zarządzali wiedzą od tysiącleci, to sam termin *zarządzanie wiedzą* pojawił się na przełomie lat 80. i 90. XX w., a zwiększone zainteresowanie tematem przypadło dopiero na drugą połowę lat 90. ubiegłego wieku, kiedy to nastąpił znaczny przyrost publikacji na ten temat, zwłaszcza w naukach ekonomicznych (Prystupa-Rządca, 2014, s. 27; Strojny, 2000, s. 22). Przyczyniły się do tego m.in. powszechna komputeryzacja i wszechstronne zastosowanie internetu oraz wzrost poziomu wykształcenia wraz z jednoczesnym wzrostem wymagań pracodawców. Jednak jak zauważono kilkanaście lat temu, ludzkość używa potężnych, zaawansowanych technologicznie narzędzi do wyszukiwania i pobierania dokumentów, do przechowywania ustrukturyzowanych danych tabelarycznych oraz do zdalnego komunikowania się ze współpracownikami, ale bardzo słabych technologicznie narzędzi do zarządzania wiedzą, która

1 W ciągu ostatnich trzech dekad XX w. powstało więcej informacji niż w ciągu poprzednich 5000 lat (Bawden i Robinson, 2009). W corocznych raportach firmy Domo, publikującej od 10 lat infografiki *Data never sleeps*, widać, że liczba publikowanych w internecie danych nieprzerwanie wzrasta (Domo, 2022). Według przewidywań Statista, całkowita liczba danych, które zostaną stworzone, przechwycone, skopiowane i skonsumowane na świecie w 2023 r., to 120 zettabajtów (Petroc, 2022).

powstaje w efekcie wymienionych działań (Davies i in., 2006). Co więcej, każdego dnia ludzie trują się, aby połączyć z sobą informacje z wielu źródeł i zrozumieć je, jednak pozyskana w ten sposób wiedza najczęściej pozostaje zależna od ich zawodnej pamięci. To powoduje, że nowa wiedza ulega szybkiemu zapomnieniu, ludzie nie wracają do zebranych materiałów, nie tracąc czasu na ich porządkowanie i organizowanie. W rezultacie wykorzystanie raz zdobytej wiedzy jest nieefektywne, wymaga włożenia ponownego wysiłku w znalezienie i przetworzenie tych samych informacji. Nadmiar informacji, łatwość ich pozyskania, skopiowania, przenoszenia z miejsca na miejsce – to także wyznaczniki dzisiejszej pracy naukowej. Kluczowe stają się kompetencje z zakresu zarządzania wiedzą. W procesie zarządzania wiedzą naukową pozyskiwaną na własny użytek, czyli *indywidualną wiedzą naukową*, pomóc mogą narzędzia cyfrowe opracowane z myślą o gromadzeniu, przetwarzaniu, generowaniu i upowszechnianiu wiedzy, czyli wspieraniu badaczy w ich codziennej pracy.

Badania dotyczące zarządzania wiedzą podejmowane są przez przedstawicieli nauk humanistycznych, społecznych i technicznych od końca XX w. Zarządzanie indywidualną wiedzą naukową jest częścią interdyscyplinarnego i multidyscyplinarnego obszaru badań o nazwie *zarządzanie wiedzą i informacją*, szczegółowo scharakteryzowanego przez Marzenę Świąć (2012). W niniejszej pracy przyjęto informatologiczny kontekst badawczy, gdyż przedstawiciele bibliologii i informatologii (dyscypliny włączonej w 2018 r. do nauk o komunikacji społecznej i mediach) zajmują się badaniem procesów tworzenia i wykorzystywania wiedzy. Zasadniczym przedmiotem rozprawy są systemy zarządzania indywidualną wiedzą naukową, rozumiane jako powiązane z sobą procesy i narzędzia, które indywidualny badacz humanistyki może stosować w celu generowania nowej wiedzy naukowej. W rozważaniach przenikają się dwie perspektywy – humanistyczna, w której w centrum zainteresowania jest człowiek i zasoby jego wiedzy, oraz technologiczna, obejmująca programy komputerowe. Analiza obszarów badań przeprowadzona przez Barbarę Sosińską-Kalotę (2013) wykazała, że technologia jest jednym z głównych nurtów badawczych informatologii. Zakres pracy został ograniczony do humanistów, ponieważ mimo rozwijającego się rynku narzędzi i programów komputerowych codzienne praktyki badawcze tej grupy naukowców są ucyfrowione w niewielkim stopniu w zestawieniu z innymi dyscyplinami (Bosman i Kramer, 2016). W sprawozdaniu Amerykańskiej Rady Towarzystw

Naukowych dotyczącym cyberinfrastruktury dla nauk humanistycznych i społecznych jeszcze kilkanaście lat temu twierdzono, że naukowcy z tych obszarów „pracują we względnej izolacji, budując własne treści i narzędzia, zmagając się z własnymi problemami dotyczącymi własności intelektualnej, tworząc własne koszmary archiwizacyjne”² (Lougee i Rosenstone, 2006). Na ich tle wyróżniają się badacze reprezentujący humanistykę cyfrową. Ich praktyki badawcze koncentrują się na wykorzystaniu narzędzi cyfrowych, oni sami zaś opierają się na materiale elektronicznym, eksperymentując z nowymi metodami badawczymi. Z tego powodu projektowany model skierowany będzie przede wszystkim do humanistów „tradycyjnych”, którzy narzędzia cyfrowe wykorzystują w niewielkim stopniu lub mało efektywnie, doświadczając różnych frustracji podczas stosowania technologii cyfrowych i nie wykorzystując ich pełnego potencjału.

W rozprawie humanistyka jest rozumiana jako gałąź wiedzy składająca się z grupy powiązanych z sobą odrębnych dyscyplin: archeologii, filozofii, historii, językoznawstwa, literaturoznawstwa, nauk o kulturze i religii, nauk o sztuce³. Autorka ma świadomość, że każda z dyscyplin ma własne tradycje, paradygmaty, odmienne metody badawcze i opiera się na zróżnicowanym materiale badawczym. Jednakże, jak zauważa Oya Rieger (2010), wymienione dyscypliny wykazują cechy jednoczące i zbieżne w swoim podejściu do zrozumienia różnorodności i złożoności świata poprzez badanie historycznych, kulturowych i filozoficznych wymiarów ludzkiego doświadczenia. Przedmiotem humanistyki jest człowiek, a jej celem – „kształtowanie osobowościowe i światopoglądowe uprawiających je podmiotów” oraz rozumienie „procesów społecznych i historycznych kształtujących rzeczywistość kulturową” (Wendland, 2017, s. 324). W odróżnieniu od nauk przyrodniczych, humanistyka nie przynosi bezpośrednich korzyści praktycznych czy techniczno-użytkowych. Charakteryzują ją m.in. następujące cechy: zajmuje się wytworami człowieka, jest zależna od języków i kultur narodowych, dlatego potrzebne są tłumaczenia na inne systemy znaczeń kulturowych, humaniści mogą prowadzić wspólne badania, ale podstawą prezentacji wyników jest indywidualna wypowiedź,

2 Jeśli nie zaznaczono inaczej – na potrzeby tejże publikacji wszelkie cytowania z opracowań anglojęzycznych w tłumaczeniu autorki.

3 Wymienione dyscypliny stanowiły obszar nauk humanistycznych w rozporządzeniu w sprawie dziedziny nauki i dyscyplin naukowych, które obowiązywało do 11 listopada 2022 r. (Rozporządzenie, 2018).

a miarę osiągnięcia naukowego stanowi monografia. Sam proces pisania, jako zindywidualizowany, tworzy podstawowy element procesu badawczego, z kolei publikowanie charakteryzuje się wielością i różnorodnością czasopism i wydawnictw (Bolecki, 2011, s. 6).

Humanistyka od samego początku istnienia doświadczała zmian i różnych kryzysów (Markowski, 2011; Wendland, 2017), a od drugiej połowy XX w. zmiany te są szybsze i bardziej intensywne. W dzisiejszych czasach technologie informacyjne i komunikacyjne upowszechniają się we wszystkich dziedzinach nauki, włącznie z humanistyką, a narzędzia cyfrowe zmieniają sposoby prowadzenia badań oraz poszerzają dostęp do wiedzy. Zmiany technologiczne opisywane są w literaturze przedmiotu jako zwrot cyfrowy, który w humanistyce Piotr Celiński (2013) tłumaczy jako zmianę metodologiczną, wprowadzającą nowe metody, narzędzia i sposoby pracy naukowej, pozwalające na skuteczne wykorzystanie świata cyfrowych danych, interfejsów, oprogramowania i wizualizacji (s. 13). W wyniku transformacji cyfrowej na początku XXI w. wykształciła się humanistyka cyfrowa (ang. *digital humanities*, dalej: HC). Najkrótsza definicja HC mówi, że polega ona na stosowaniu w praktyce badawczej humanistów narzędzi i metod wywodzących się z informatyki i dyscyplin pokrewnych (Bomba i Radomski, red., 2013). Jednak nie ma zgody co do takiego rozumienia HC, a badacze na gruncie zarówno polskim, jak i zagranicznym różnie definiują to pojęcie (Ucińska, 2017; Wymer, 2021). Według najczęściej cytowanej definicji (Ucińska, 2017) HC pozwala wprowadzać nowe sposoby uprawiania nauki, wiele praktyk umożliwiających badanie świata, w którym druk nie jest już głównym medium tworzenia i rozpowszechniania wiedzy (Burdick i in., 2012). Zdaniem Macieja Maryła (2022) HC nie jest dyscypliną, ale raczej zbiorem podejść i metod, które wspomagają inne, dobrze już ugruntowane dyscypliny, a Magdalena Szpunar (2016) w tytule swojego artykułu HC uznaje za „nowy paradygmat badań naukowych” (s. 355). W innym tekście ta sama badaczka podkreśla, że „cyfrowe instrumentarium to nie tylko nowe narzędzia badawcze, ale właściwie niespotykane dotąd możliwości analizowania tego, co dzieje się w przestrzeni internetu” (Szpunar, 2018, s. 332).

W HC badana jest przestrzeń online, m.in. portale społecznościowe, gry komputerowe czy blogosfera, a w metodologii humanistyki wykorzystywane są możliwości programowania, wizualizacji, crowdsourcingu i metod eksperymentalnych (Dziak, 2014). Radosław Bomba (2013) przedstawia dwa etapy

rozwoju humanistyki cyfrowej. W pierwszym, nazywanym *computing in the humanities*, narzędzia cyfrowe były stosowane w celu wyszukiwania informacji, tworzenia korpusów językowych i digitalizacji dziedzictwa kulturowego. W drugim, już pod etykietą *digital humanities*, powstają nowe metodologie, rozszerza się przedmiot badań na artefakty świata cyfrowego, w tym dużych zbiorów danych (ang. *big data*), a narzędzia cyfrowe „stają się czynnikami generującymi nowe modele poznania i rozumienia rzeczywistości” (s. 60).

Wyróżnia się następujące cechy charakterystyczne HC:

- jest to ruch naukowy skupiający „tradycyjnych” humanistów oraz badaczy i specjalistów z różnych dziedzin – informatyków, artystów, grafików, którzy nie muszą być związani z praktyką naukową,
- interdyscyplinarne zespoły prowadzą badania nowymi metodami, a wyniki prezentują i upowszechniają w nowatorski sposób;
- respektuje się idee wolnej i otwartej nauki, powszechnego dostępu do informacji i wiedzy;
- prace są prowadzone na materiale cyfrowym, także zdigitalizowanym oraz cyfrowych danych, w tym *big data*;
- wykorzystuje się szeroki wachlarz narzędzi cyfrowych do wyszukiwania, analizowania i prezentowania informacji;
- część zadań badawczych wykonują komputery;
- powszechnie stosuje się wizualizację jako zarówno metodę analizy, jak i metodę prezentacji danych i wyników przeprowadzonych badań;
- wyniki swoich badań humaniści cyfrowi publikują przede wszystkim w internecie na licencjach Creative Commons (CC), preferując multimedialne formy wypowiedzi (Radomski, 2017).

Podsumowując, wykorzystanie narzędzi cyfrowych w pracy badawczej humanistów cyfrowych nie jest jedynym wyznacznikiem tego trendu. Ponad dekadę temu Kathleen Fitzpatrick (2011) stwierdziła, że wykorzystanie technologii cyfrowej jest niemal nieuniknione we współczesnej pracy naukowej, zatem nie każdy badacz posługujący się narzędziami cyfrowymi staje się automatycznie humanistą cyfrowym. HC obejmuje wiele innych aspektów, w tym pracę w interdyscyplinarnych zespołach, cyfrowy przedmiot badań i nowe sposoby analizy i prezentacji wyników. Badania przeprowadzone w 2017 r. pokazały, że w Polsce HC interesują się „młodszy czy też mniej doświadczeni badacze” (Maryl, 2017, s. 295). Nadal sporą grupę stanowią „tradycyjni” humaniści, którzy w narzędziach cyfrowych znajdują ułatwienie w codziennej pracy

badawczej. Powstanie HC i instytucji aktywnie wspierających wprowadzanie narzędzi cyfrowych do badań humanistycznych np. w ramach DARIAH-EU czy CLARIN, ciągły rozwój narzędzi cyfrowych, aplikacji internetowych i zasobów, takich jak biblioteki cyfrowe czy korpusy językowe, sprawiają, że humaniści coraz łatwiej oswiają się z cyfrowym środowiskiem badawczym (Mierzecka i in., 2017). Jednak w polskich uczelniach brakuje instytucjonalnego wsparcia dla naukowców w pogłębianiu cyfrowych kompetencji informacyjnych (Głowacka i Kisilowska, 2017, s. 125). Nowsze badania cyfryzacji warsztatu badawczego pokazały, że naukowcy wolą adaptować mniej wyspecjalizowane technologie informacyjne, preferują narzędzia już opanowane i dostępne dla nich, a nie narzędzia opracowane specjalnie dla naukowców i cyfrowych humanistów (Given i Willson, 2018). Proponowany w pracy model systemu jest efektem skoncentrowania się na wiedzy indywidualnej badaczy, ponieważ badania ankietowe pokazały, że większość humanistów preferuje pracę indywidualną (Świgoń, 2015), a wśród publikacji polskich humanistów 90% stanowią teksty jednoautorskie (Kulczycki i in., 2015). Publikacje jednoautorskie dominują w naukach humanistycznych w skali globalnej. Badania Marka Kwieka (2021) pokazały, że „odsetek artykułów jednoautorskich w 2020 r. dla UE-28 wynosił 55%, dla OECD – również 55%, dla USA – 51%”, a dla Polski – 65%.

Stan badań

Problematykę wiedzy, jej rodzajów i typologii podejmowali reprezentanci różnych dyscyplin, m.in. epistemologii⁴ (Hetmański, 2013; Nagel, 2014; O'Brien, 2017; Pritchard, 2018), psychologii (Ledzińska i Czerniawska, 2011; Nęcka i in., 2020; Oeberst i in., 2016; Parrott, 1983), zarządzania (Abhary i in., 2009; Davenport i Prusak, 1998; Prystupa-Rządca, 2014; Stefanowicz, 2011) czy nauki o informacji (Babik, 2005; Materska, 2017; Świgoń, 2012; Zins, 2007)⁵. W przywołanych pracach nie tylko definiowano wiedzę, ale przedstawiano ją w relacji z informacją, omawiano jej typy, w tym najbardziej rozpowszechniony podział wiedzy na jawną i ukrytą (Nonaka i Takeuchi, 1995).

4 Epistemologia to dział filozofii, którego przedmiotem jest teoria wiedzy.

5 Szczegółowy przegląd stanowisk, koncepcji, teorii i modeli znajduje się w pierwszym i drugim rozdziale rozprawy.

W wybranych typologiach pojawiła się wiedza naukowa (Cyboran, 2008; Grucza, 2017; Kamiński, 1989; Skarbek, 2013; Such i Szcześniak, 1997; Woźniak-Kasperek, 2011a). Z kolei wiedza indywidualna, nazywana też wiedzą prywatną i osobistą (ang. *personal knowledge, individual knowledge*), była szeroko analizowanym zagadnieniem w nauce o informacji i w naukach o zarządzaniu (Martin, 2008; Sosińska-Kalata, 1999; Stefanowicz, 2013; Świgoń, 2012; Zins, 2006). Wśród różnych typologii, rozważań o rodzajach wiedzy, autorka nie spotkała szczegółowych wyjaśnień terminu *indywidualna wiedza naukowa*⁶ czy podobnych określeń⁷, ani nie trafiła na ich odpowiedniki w języku angielskim (*individual scientific knowledge, personal scientific knowledge*).

Zagadnieniem obszernie omawianym w literaturze od lat 90. XX w. jest *zarządzanie wiedzą* (ang. *knowledge management*). Tekstów definiujących zarządzanie wiedzą opublikowano już tak dużo, że powstały prace, których celem była analiza definicji tego pojęcia (Dalkir, 2017; Girard i Girard, 2015). W nauce o informacji zastanawiano się m.in. nad różnicami w zarządzaniu informacją (ang. *information management*) i zarządzaniu wiedzą (W. Jones, 2010b; Materska, 2017; Molenda, 2013; Świgoń, 2012). Szczegółową analizę związków koncepcji zarządzania wiedzą z zarządzaniem informacją oraz kompetencjami informacyjnymi (ang. *information literacy*) przeprowadziła Świgoń (2012). Część badaczy rozważania nad zarządzaniem wiedzą osadziło w środowisku naukowym (Adhikari, 2010; Arntzen i in., 2009; Tippins, 2003; Tsui i in., 2009). Z czasem rozwój badań w tym obszarze sprawił, że zainteresowano się wiedzą należącą do jednostek, czyli zagadnieniem *zarządzania wiedzą indywidualną* (ang. *personal knowledge management*) (Frاند i Hixson, 1998; Gorman i Pauleen, 2011a; W. Jones, 2007, 2010a; Świgoń, 2011; Zhang, 2009). W zanalizowanych przez autorkę pracach zabrakło jednak aspektów zarządzania indywidualną wiedzą w kontekście nauki.

Począwszy od lat 90. ubiegłego wieku opracowano wiele modeli, które miały ułatwić rozumienie złożonych procesów związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i tworzeniem nowej wiedzy, m.in. model SECI (Nonaka i Toyama, 2015) czy liczne modele procesowe omówione w rozdziale drugim.

6 Marek Nahotko w procesie transferu danych, informacji i wiedzy w procesie komunikacji naukowej centralne miejsce przypisał *indywidualnej wiedzy naukowej*, jednak nie definiował, jak rozumie ten termin (Nahotko, 2018).

7 Przykładowo, termin *wiedza osobista naukowców* pojawia się w pracy Józefa Pietera (2019, s. 90), a *własna wiedza naukowa* – w pracy Świgoń (2015, s. 151).

Powstały też prace przeglądowe zawierające analizę dotychczas opublikowanych modeli (Dalkir, 2017; Heisig, 2009; Shongwe, 2016; Świągół, 2012). Pojedyncze publikacje dotyczyły zarządzania wiedzą w środowisku akademickim (Boguski, 2013; Ramachandran i in., 2013; Tian i in., 2006; Tsui i in., 2009). Osobno przedstawiano modele zarządzania wiedzą indywidualną (Cheong i Tsui, 2010; Ismail i M. Ahmad, 2011; Osis i Grundspenkis, 2012; Świągół, 2012). Poza badaniami Moniki Mittal (2008), która zaproponowała sześćoetapowy model zarządzania wiedzą osobistą przez akademików, autorka nie dotarła do modelu zarządzania wiedzą indywidualną w środowisku akademickim. Z kolei w obszarze nauk humanistycznych powstały prace, w których analizowano czynności występujące w badaniach naukowych i opracowywano modele wyszczególniające etapy procesu badawczego (Chu, 1999; Palmer i in., 2009; Stone, 1982; Unsworth, 2000; Uva, 1977). Jedną z kluczowych praktyk w pracy badawczej humanistów okazało się notowanie (Bradley, 2012), któremu poświęcono kilka tekstów (Blair, 2004; Cevolini, 2018; Yeo, 2007, 2008).

W zarządzaniu wiedzą i zarządzaniu wiedzą indywidualną ważną rolę odgrywają technologie komputerowe. Z czasem ukształtował się termin *systemy zarządzania wiedzą indywidualną* (ang. *personal knowledge management systems*) (Aphshvalka i Grundspenkis, 2005; Doong i Wang, 2009; Osis i Grundspenkis, 2011) obejmujący narzędzia cyfrowe, głównie programy komputerowe, wspomagające zarządzanie wiedzą. W literaturze przedstawiającej systemy dużą część stanowiły wykazy i opisy narzędzi znajdujących zastosowanie w zarządzaniu wiedzą indywidualną (Barth, 2005; Fathizargaran i Cranefield, 2017; Materska, 2016; Osis i Grundspenkis, 2012; Razmerita i in., 2009; Tsui, 2002). W opracowaniach tych zabrakło jednak przedstawienia systemów zarządzania wiedzą indywidualną w kontekście naukowym. Osobno prezentowanym zagadnieniem były programy określane jako bazy wiedzy indywidualnej. Opublikowano omówienia przykładowych programów realizujących część funkcji występujących w procesie zarządzania indywidualną wiedzą naukową (Davies i in., 2006; Halasz i in., 1986; Haller i Abecker, 2010; Mears, 2001; Schmitt, 2012). Jeden z takich programów – Pliny – stworzono z myślą o badaczach humanistyki (Bradley, 2008; Nyhan i Flinn, 2016). Opisywane narzędzia, już nieco przestarzałe technologicznie, miały służyć przede wszystkim do notowania, pomijano w nich pozostałe etapy zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Od niedawna rozwijane są nowe notatniki

cyfrowe (Bru, 2020; Matysek i Tomaszczyk, 2020b), a inspirację do idei ich działania stanowił system notowania opracowany przez Niklasa Luhmanna (Ahrens, 2017; Schmidt, 2016). Nie były one jeszcze szczegółowo analizowane pod kątem zastosowania w zarządzaniu wiedzą indywidualną.

Innym ważnym zagadnieniem dla podjętego tematu było wykorzystanie narzędzi cyfrowych w działalności naukowej humanistów, a tym samym w procesie zarządzania wiedzą naukową. Pierwsze opracowania tej problematyki dotyczyły używania komputerów do wyszukiwania materiału badawczego i literatury przedmiotu (Bates, 1996; Buchanan i in., 2005; Julien i Duggan, 2000). Z czasem, gdy w pracy naukowej upowszechniały się narzędzia cyfrowe, analizowano ich zastosowania wśród różnych grup badaczy, w tym humanistów (Cushing i Dumbleton, 2017; Dallas i in., 2017; Garnett i Papaki, 2019; Given i Willson, 2018; Kramer i Bosman, 2016; Lougee i Rosenstone, 2006; Trace i Karadkar, 2017). W ramach projektu *Digital Scholarly Workflow* Smiljana Antonijević przeprowadziła kilka badań dotyczących praktyk cyfrowych w naukach humanistycznych (Antonijević, 2015, 2020; Antonijević i Cahoy, 2018). W wymienionych badaniach zdiagnozowano potrzeby humanistów w zakresie zarządzania wiedzą oraz narzędzia cyfrowe wykorzystywane przez nich w pracy badawczej. Część tekstów dotyczyła zarządzania informacją (Cushing i Dumbleton, 2017; Trace i Karadkar, 2017), w innych analizowano stosowanie narzędzi cyfrowych w procesie badawczym (Antonijević i Cahoy, 2018; Bosman i Kramer, 2016; Given i Willson, 2018; Lougee i Rosenstone, 2006), a w jeszcze innych praktyki cyfrowe przedstawicieli HC (Antonijević, 2015; Dallas i in., 2017; Garnett i Papaki, 2019). Opracowano też zestawy wymagań (Davies, 2011; Osis i Grundspenkis, 2011; Völkel i Abecker, 2010) i koncepcje programów, które miały wspierać naukowców w zarządzaniu wiedzą indywidualną.

Analiza literatury dotyczącej praktyk badawczych humanistów wykazała, że nie ma jednego uniwersalnego narzędzia, które mogłoby pomóc badaczom w zarządzaniu indywidualną wiedzą naukową. Poza koncepcjami teoretycznymi i listami potencjalnie przydatnych programów nie przygotowano programu ani nie zaproponowano pakietu powiązanych z sobą istniejących narzędzi cyfrowych, które mogłyby w pełni wspierać badacza w samodzielnym wyszukiwaniu, gromadzeniu, tworzeniu, przetwarzaniu i rozpowszechnianiu wiedzy naukowej. Nie powstało systemowe rozwiązanie zawierające wykaz procesów i narzędzi zarządzania indywidualną wiedzą, wspierających

badacza humanistyki w jego codziennej pracy. Tę lukę autorka stara się wypełnić niniejszym opracowaniem.

Cele pracy

Głównym celem pracy jest skonstruowanie modelu *systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową* (dalej: SZIWN), którym steruje pojedynczy badacz. System ma przede wszystkim wspomagać badacza w przetwarzaniu wiedzy jawnej na ukrytą i odwrotnie oraz w generowaniu nowej wiedzy. *Proces badawczy* (dalej: PB) jest złożony z wielu etapów, które nie muszą pojawiać się w określonej kolejności, mogą też występować wielokrotnie. Niemożliwe byłoby przedstawienie systemu uwzględniającego wszystkie czynności, które mogą zaistnieć w takim procesie, a zarazem ujmującego specyfikę poszczególnych dyscyplin, metod badawczych czy zebranego materiału badawczego i dopasowanych do nich narzędzi cyfrowych. Metoda modelowania pozwala uprościć badany obiekt lub układ, ująć jego istotne elementy w schematycznej, wizualnej formie, uzyskać wiedzę o rzeczywistości z jednoczesnym jej wyjaśnieniem (Sensuse i in., 2014). W jednej z definicji modelu opisuje się go jako „zbiór informacji o systemie, zebranych w celu jego badania. Model posiada strukturę, która wyznacza granice systemu oraz jego elementy, jak też powiązania między nimi” (Gordon, 1974, s. 22).

Osiągnięcie głównego celu badawczego wymagało realizacji następujących celów szczegółowych, które szerzej zostały opisane w kolejnych rozdziałach:

- zdefiniowania pojęć indywidualnej wiedzy naukowej i zarządzania indywidualną wiedzą naukową;
- opracowania modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce (w którym precyzyjnie wyjaśniono, jakie etapy/czynności zachodzą w procesie tworzenia nowej wiedzy naukowej w wybranej dziedzinie nauki);
- rozpoznania metod, jakimi w przeszłości badacze radzili sobie z zarządzaniem wiedzą naukową;
- wyjaśnienia, czym są systemy zarządzania wiedzą indywidualną i z jakich elementów się składają;
- poznania sposobów pracy naukowców z narzędziami cyfrowymi;
- rozpoznania i scharakteryzowania narzędzi cyfrowych, które mogą wspierać badaczy w ich indywidualnej pracy naukowej.

Metody badawcze

Do zrealizowania głównego celu badawczego oraz celów szczegółowych autorka wykorzystwała kilka ogólnonaukowych metod badawczych. Do zaprojektowania systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową zastosowała modelowanie. Modelowanie to metoda stanowiąca specyficzną formę poznania. Jak zauważył Wiktor Sztoff, zrozumieć zjawisko to zbudować jego model (Sztoff, 1971, s. 5). Modelowanie, rozumiane jako budowa modelu, jest naukową metodą poznawania różnych układów poprzez tworzenie ich modeli zachowujących pewne podstawowe właściwości badanego przedmiotu (objektu) (Glinkowska, 2010, s. 256). Model stanowi uproszczony obraz badanego fragmentu rzeczywistości (Apanowicz, 2005, s. 113). W nauce konstruuje się modele w celu uproszczenia problemów, zwiększając szansę ich rozwiązania. Prostota modeli w porównaniu z rzeczywistością wynika stąd, że uwzględnia się w nich tylko te właściwości rzeczywistości, które są w danym wypadku istotne. Jednocześnie modele niekoniecznie przedstawiają coś, co istnieje, wiele modeli prezentuje projekty, wizje, które nigdy nie nastąpią (Apanowicz, 2005, s. 113).

Metoda bibliograficzna posłużyła do odnalezienia literatury przedmiotu oraz pozyskania danych bibliograficznych dokumentów cytowanych w pracy. Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa znalazła zastosowanie na etapie rozważań terminologicznych, pomogła m.in. zdefiniować tytułowe zarządzanie indywidualną wiedzą naukową. Zebraną literaturę autorka prześledziła pod kątem modeli zarządzania wiedzą i procesów badawczych, systemów zarządzania wiedzą, przedstawienia metod i narzędzi cyfrowych wykorzystywanych w procesie badawczym (w ujęciu historycznym oraz aktualnie stosowanych narzędzi). Metoda porównawcza posłużyła do zestawienia modeli zarządzania wiedzą i wiedzą indywidualną oraz modeli procesów badawczych w humanistyce, co pozwoliło wykazać podobieństwa i różnice między nimi i zarysować model zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Analizy danych zastanych autorka użyła do zidentyfikowania narzędzi cyfrowych obecnych w pracy badawczej humanistów, zdiagnozowania braków w dostępnym oprogramowaniu i do rozpoznania potrzeb naukowców w tym zakresie. Mając na uwadze konieczność zweryfikowania aktualności i uzupełnienia niedostatku danych badawczych (wcześniejsze analizy czynności związanych z przetwarzaniem i tworzeniem wiedzy miały powierzchowny charakter),

w okresie od 21 czerwca do 15 września 2022 r. autorka przeprowadziła badanie sondażowe. W tym celu opracowała kwestionariusz ankiety elektronicznej, skierowany do pracowników polskich uniwersytetów i jednostek badawczych, działających w obszarze nauk humanistycznych. W opracowaniu wyników badań empirycznych wykorzystała analizę jakościowo-ilościową – metody statystyczne, analizę treści (dla pytań otwartych i swobodnych odpowiedzi).

Struktura pracy

Praca składa się z sześciu rozdziałów. Rozdział pierwszy autorka poświęciła podstawowym pojęciom związanym z zarządzaniem indywidualną wiedzą naukową: wiedzy, wiedzy naukowej, wiedzy indywidualnej. Przytoczyła ich definicje, typologie, relacje między wiedzą i informacją, a w efekcie zdefiniowała termin *indywidualna wiedza naukowa*. W drugiej części rozdziału omówiła definicje zarządzania wiedzą i zarządzania wiedzą indywidualną, by wyjaśnić, co w niniejszej książce będzie rozumiane jako *zarządzanie indywidualną wiedzą naukową*.

W rozdziale drugim autorka zaprezentowała modele zarządzania wiedzą, zarządzania wiedzą indywidualną, modele obrazujące PB w naukach humanistycznych. Sprawdziła, czy istnieją podobieństwa w analizowanych modelach, co pozwoliło wskazać kluczowe procesy i czynności – przedstawione jako etapy w modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce.

Rozdział trzeci dotyczy systemów zarządzania wiedzą indywidualną. Autorka przedstawiła w nim historię rozwoju analogowych metod i narzędzi wspomagających zarządzanie wiedzą indywidualną – od ludzkiej pamięci, przez notatniki i kartoteki, do pierwszych programów komputerowych. Następnie przytoczyła definicje systemów zarządzania wiedzą indywidualną. Przybliżyła wykazy oraz opisy narzędzi stosowanych podczas zarządzania wiedzą indywidualną, które mogą stanowić składowe projektowanego systemu.

Rozdział czwarty jest przeglądem krajowych i międzynarodowych badań wykorzystania narzędzi cyfrowych przez humanistów. Do analizy zostały wybrane badania, które zostały zrealizowane w XXI w. Przegląd ich wyników umożliwił poznanie popularności pewnych programów, ale też uzyskanie wiedzy, jakich narzędzi brakuje i jakie są potrzeby naukowców w tym zakresie.

W rozdziale piątym autorka omówiła przygotowanie i przedstawiła wyniki własnych badań ankietowych przeprowadzonych wśród polskich badaczy

reprezentujących nauki humanistyczne. Kwestionariusz ankiety zawierał pytania dotyczące narzędzi służących do gromadzenia materiału badawczego i literatury źródłowej, ich przetwarzania, pisania tekstów naukowych oraz rozpowszechniania rezultatów pracy naukowej. Wnioski z badania autorskiego zostały zestawione z wnioskami z badań omówionych w rozdziale czwartym, co dało pełny obraz zastosowań narzędzi cyfrowych do zarządzania indywidualną wiedzą naukową przez humanistów.

Rozdział szósty zawiera prezentację i omówienie modelu SZIWN w humanistyce. Autorka przedstawiła założenia, jakie ma spełniać model. Opisała jego elementy składowe, na które złożyły się moduły podstawowe i moduły uzupełniające dla pięciu etapów zarządzania indywidualną wiedzą naukową oraz relacje między nimi. W dalszej części zaproponowała praktyczną implementację modelu, podając typy narzędzi cyfrowych, które mogą wejść w skład SZIWN. Przedstawiła też najważniejsze funkcje programów wykorzystywane w poszczególnych etapach PB, przybliżając rolę narzędzi cyfrowych w procesie zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce. Zwieńczeniem rozważań jest model SZIWN składający się z czynności zarządzania wiedzą, narzędzi wspomagających naukowca w generowaniu nowej wiedzy, przestrzeni, z których pozyskuje i w których przechowuje wiedzę, oraz relacji zachodzących między tymi elementami.

Pracę uzupełniają spisy: publikacji i innych źródeł cytowanych w tekście lub przypisach, tabel i rysunków oraz indeks osobowy.

Adresaci pracy

Publikacja jest adresowana do pracowników naukowych, doktorantów i studentów, których działania mieszczą się w obszarze nauk humanistycznych. System zarządzania indywidualną wiedzą naukową badacze mogą wdrożyć do swojej pracy naukowej w obrębie całego procesu lub wybranych etapów zarządzania wiedzą, wybierając odpowiadające ich potrzebom narzędzia cyfrowe. Proponowany model systemu może zainteresować przedstawicieli nauk społecznych, gdyż część czynności związanych z zarządzaniem indywidualną wiedzą naukową występuje także w tym obszarze. Wracając do słów Georga Boxa o błędności modeli, autorka liczy na to, że model SZIWN okaże się przydatny dla humanistów i pozwoli im rozbudować indywidualne warsztaty badawcze o narzędzia cyfrowe dopasowane do ich potrzeb.

Autorka serdecznie dziękuje pierwszym czytelnikom tekstu: Jackowi Tomaszczukowi, Agnieszce Gołdzie i Katarzynie Materskiej za cenne komentarze i sugestie zmian. Podziękowania autorka kieruje również do Pani Profesor Małgorzaty Kisilowskiej-Szurmińskiej oraz Pana Profesora Zbigniewa Osińskiego – recenzentów tej książki – za wszystkie uwagi, które miały znaczący wpływ na ostateczną postać rozprawy.

Indeks osobowy

A

Abdullah Mohd Syazwan 50, 233
Abecker Andreas 16, 17, 92, 93, 172, 242,
254
Abhary Kazem 14, 36, 233
Ackoff Russell 28, 60, 233
Adhikari Dev Raj 15, 44, 55, 56, 233
Adriansen Hanne Kirstine 14, 36, 233
Agnihotri Rai 89, 233
Ahmad Loan Fayaz 170, 233
Ahmad Mohd Sharifuddin 16, 59, 62,
242
Ahmad Rami 56, 248
Ahrens Sönke 17, 81–83, 195, 196, 233
Al-Hawamdeh Suliman 31, 233
Ali Nor'ashikin 51, 242
Allen Scotty 10, 16, 92, 238
Al-Sulami Zainab Amin 51, 242
Anggia Pinkie 18, 50, 250
Antonijević Smiljana 17, 66, 69, 96, 98,
99, 126, 127, 129, 162–166, 170, 233,
234
Apanowicz Jerzy 19, 234
Apshvalka Dace 16, 27, 86, 234
Arntzen Aurilla Aurelie Bechina 15, 44,
56, 234
Avery Susan 45, 46, 60, 234

B

Babik Wiesław 14, 27, 30, 31, 43, 234,
245, 249
Back Andrea 60, 250
Bäcker Roman 63, 234
Baecker Dirk 245
Bacon Francis 79
Bagalkot Naveen 63, 100, 126, 127, 162,
163, 239
Baier Horst 244
Bar-Ilan Judit 170, 241
Barker Philip 178, 234
Barth Steve 16, 31, 87, 88, 235
Bates Marcia J. 17, 36, 96, 235
Bawden David 9, 235
Bednarek-Michalska Bożena 170, 235
Beerli Alfred J. 250
Begovac Fuad 14, 36
Belkin Nicholas J. 28, 235
Benardou Agiatis 17, 101, 126, 127, 129,
163, 238
Bender Michael 17, 101, 126, 127, 129,
163, 238
Benest Ian 50
Bennet Alex 31, 235
Bennet David 31, 235
Berra Aurélien 17, 101, 126, 127, 129, 163,
238

- Besara Rachel 233
 Biliński Lucjan 24, 33, 235
 Björk Bo-Christer 119, 235
 Blair Ann 16, 77–79, 235
 Blandford Ann 17, 96, 236
 Blumenberg Hans 81
 Boguski Jan 16, 57, 235
 Bolecki Włodzimierz 12, 235
 Bomba Radosław 12, 235, 237
 Bonfanti Angelo 95, 236
 Borgman Christine 170, 235
 Boruszewski Jarosław 34, 236
 Bosman Jeroen 10, 17, 96, 108, 110–112,
 114–118, 120–122, 125, 126, 128, 129, 163,
 164, 166, 170, 216, 236, 244
 Box George Edward Pelham 9, 21
 Bradley John 16, 78, 92, 93, 186, 236
 Bron Marc 63, 236
 Brooks Bertram C. 27
 Brooks Randy 45, 234
 Brown James 45, 234
 Bru Tobias 17, 178, 236
 Brunetti Federico 95, 236
 Bruun Kasper 166, 244
 Buchanan George 17, 96, 236
 Buckland Michael K. 23, 27, 236
 Bukowska Grażyna 218, 236
 Burdick Anne 12, 236
 Burke Peter 24, 28, 49, 77, 236
 Bush Vannevar 84, 85, 216, 236
- C**
- Cahoy Ellysa Stern 17, 96, 98, 126, 127,
 129, 166, 234
 Cai Tongan 178, 237
 Capurro Rafael 23, 237
 Caragea Cornelia 181, 254
 Case Donald O. 170, 237
 Case Peter 30, 36, 237
 Catarci Tiziana 85, 238
 Celiński Piotr 12, 237
 Cevolini Alberto 16, 79–83, 237, 250
 Chatzidiakou Nephelie 17, 101, 126, 127,
 129, 163, 238
 Chen Chacha 178, 237
 Chen Hung-Hsuan 181, 254
 Cheong Ricky K.F. 16, 60, 62, 237
 Chiarini Andrea 95, 236
 Chiriatti Massimo 220, 240
 Chu Clara M. 16, 63–65, 69, 237
 Chun Jon 220, 239
 Clivaz Claire 17, 101, 126, 127, 129, 163,
 238
 Cobus-Kuo Laura 178, 240
 Cornelius Ian 23, 238
 Cranefield Jocelyn 16, 88, 240
 Creaser Claire 119, 251
 Cress Ulrike 14, 26, 247
 Crowder Jerome W. 233
 Crum Janet 178, 242
 Cunningham John 17, 101, 126, 127, 129,
 163, 238
 Cunningham Sally Jo 17, 96, 236
 Cushing Amber 17, 103, 238
 Cyboran Beata 15, 25, 33, 238
 Czarnocka-Cieciura Marta 133, 246
 Czechowska Lucyna 63, 234
 Czekał Janusz 251
 Czerniawska Ewa 14, 26, 28, 244
 Czerwinski Mary 85, 238

D

- Dabek Meredith 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
 Dalkir Kimiz 15, 16, 42, 52–54, 238
 Dallas Costis 17, 96, 101, 126, 127, 129, 163, 238, 245
 Davenport Thomas 14, 26, 45, 238
 Davies Stephen 10, 16, 17, 85, 92, 172, 178, 238, 239
 Dembowska Maria 35, 75, 239
 Diemers Daniel 250
 Djukic Dejan 14, 36, 233
 Doong Her-Sen 16, 86, 239
 Doran Michelle 96, 245
 Dorsey Paul 45, 234
 Drabek Aneta 14, 181, 239, 244
 Drężek-Kłoczko Paulina 133, 246
 Drucker Johanna 12, 236
 Drucker Peter 45
 Duggan Lawrence J. 17, 96, 243
 Dumbleton Odile 17, 103, 238
 Dušková Marta 166, 244
 Dziak Aleksandra 12, 239

E

- Edmond Jennifer 63, 96, 100, 126, 127, 162, 163, 239, 245
 Edwards John S. 247
 Elkins Katherine 220, 239
 Engelbart Douglas 85, 239
 Engels Tim C.E. 166, 244
 Engleman Jake 10, 16, 92, 238
 Essaides Nilly 28, 42, 247
 Evans Andy 50, 233

F

- Falk Svenja 250
 Farradane Jason 27, 31, 239
 Fathizargaran Rouhollah 16, 88, 239, 240
 Feldy Marzena 133, 246
 Fitzpatrick Kathleen 13, 240
 Flinn Andrew 16, 247
 Floridi Luciano 220, 240
 Forte Tiago 185, 195, 240
 Fortun Mike 233
 Frand Jason 15, 45, 86, 240
 Frické Martin 28, 240
 Fry Jenny 119, 251
 Futatsugi Kokichi 16, 56, 252

G

- Gadomska Grażyna 63, 234
 Gage Douglas W. 85, 238
 Gajda Joanna 63, 234
 Gałat Wioleta 9, 240
 Garnett Vicky 17, 96, 240
 Garrido Patricia 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
 Gawron-Tabor Karolina 63, 234
 Gemmell Jim 85, 238
 Gesner Konrad 79
 Giedz Maria 63, 234
 Gilmour Ron 178, 240
 Girard Joann 15, 42, 240
 Girard John 15, 42, 240
 Given Lisa M. 14, 17, 96, 104, 126, 128, 166, 170, 237, 240
 Glinkowska Beata 19, 240

- Głowacka Ewa 14, 38, 96, 107, 126, 128,
164, 170, 219, 240, 241
- Gołędowski Roman 253
- Gonzalez-Blanco Elena 17, 101, 126, 127,
129, 163, 238
- Gordon Geoffrey 18, 241
- Gorman G.E. 15, 45, 46, 237, 240, 241
- Gosling Jonathan 30, 36, 237
- Gougelet Pierre-Emmanuel 185
- Górny Mirosław 38, 96, 107, 126, 128,
164, 170, 219, 240, 241
- Grabowska Klaudia 96, 245
- Grabowski Mariusz 28, 241
- Grayson Jackson C. 28, 42, 247
- Grobler Adam 34, 241
- Grucza Franciszek 15, 33, 40, 241
- Grundspenkis Janis 16, 17, 35, 59, 62, 85,
86, 88, 89, 172, 173, 217, 234, 241, 248
- Guns Raf 166, 244
- Gwizdka Jacek 38, 241
- Gwóźdź Edyta 75, 241
- H**
- Hadalin Jurij 17, 101, 126, 127, 129, 163,
238
- Halasz Frank G. 16, 92, 241
- Halevi Gali 170, 241
- Haller Heiko 16, 92, 93, 172, 242, 254
- Harmon Glynn 84, 85, 242
- Harrison Thomas 80
- Harsdörffer Georg Philipp 80
- Hashim Hayder Salah 51, 242
- Hautala Johanna 34, 242
- Hegel Georg Wilhelm Friedrich 80
- Heisig Peter 16, 52–55, 242
- Heller Michał 32, 242
- Helms Remko 240
- Hess Agnieszka 252
- Hetmański Marek 14, 242
- Hixson Carol G. 15, 45, 86, 240
- Hjørland Birger 23, 237
- Hosseingholizadeh Rezvan 91, 242
- Houston Ronald D. 84, 85, 242
- Huang Ting-Hao 178, 237
- Hughes Lorna 17, 101, 126, 127, 129, 163,
238
- I**
- Immenhauser Beat 17, 101, 126, 127, 129,
163, 238
- Ismail Shahrinaz 16, 59, 62, 242
- Istenič Starčič Andreja 166, 244
- Ives Blake 56, 248
- Ivey Camille 178, 242
- J**
- Jashapara Ashok 25, 242
- Jefferson Theresa L. 46, 173, 242
- Jefferson Thomas 79
- Jemielniak Dariusz 243
- Jeong Heisawn 247
- Joly Anne 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
- Jones Nicola 181, 243
- Jones William 15, 42, 43, 46, 243
- Jordan Douglas 181, 254
- Julien Heidi 17, 96, 243
- Juszczuk Stanisław 32, 63, 243
- K**
- Kaczmarczyk Stanisław 167, 243
- Kaczmarek-Kurczak Piotr 30, 243
- Kahn Paul 84, 201, 247

- Kamińska Anna 96, 243
 Kamiński Stanisław 15, 30, 32, 33, 243
 Karadkar Unmil P. 17, 96, 102, 126, 127, 162, 163, 164, 253
 Kasprowicz Dominika 63, 234
 Kelly Kevin 219, 243
 Kelpšienė Ingrida 17, 96, 101, 126, 127, 129, 163, 238, 245
 Kempowski Walter 81
 Kepplinger Hans M. 244
 Khabsa Madian 181, 254
 Kimble Chris 50, 233
 Kimmerle Joachim 14, 26, 247
 King Roger 10, 16, 92, 178, 238, 239
 Kirchner Kathrin 16, 37, 88, 249
 Kisielnicki Jerzy 76, 77, 243
 Kisilowska Małgorzata 14, 38, 76, 96, 107, 126, 128, 164, 170, 219, 240, 241, 243, 246
 Kittler Friedrich 81
 Kolbusz Edward 76, 243
 Kotodziejska Marta 96, 245
 Kouhsari Masoumeh 92
 Kozak Michał 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
 Koźmiński Andrzej 243
 Krajewski Markus 79–81, 243
 Kramer Bianca 10, 17, 96, 108, 110–112, 114–118, 120–122, 125, 126, 128, 129, 163, 164, 166, 170, 216, 244
 Krogh Georg, von 60, 250
 Kryszewski Włodzimierz 32, 33, 244
 Kuan-Yew Wong 16, 55, 56, 249
 Kulczycki Emanuel 14, 166, 236, 243, 244, 254
 Kuraś Marian 76, 244
 Kuzman Koraljka 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
 Kwaśnicka-Janowicz Agata 170, 248
 Kwiek Marek 14, 244
- L**
 Labov Jessie 96, 245
 Ledzińska Maria 14, 26, 28, 244
 Lee Giles C. 181, 254
 Leibniz Gottfried Wilhelm 80
 Lévi-Strauss Claude 28
 Lewis Clayton 10, 16, 92, 238
 Lisiński Marek 251
 Lisowska-Magdziarz Małgorzata 252
 Li Gang 88, 244
 Li Yi 88, 244
 Li Zhi 182, 244
 Locke John 79, 244
 Lougee Wendy 11, 17, 63, 96, 126, 127, 244
 Lubega Jude 56, 247
 Luca Joseph 234
 Luhmann Niklas 17, 81–84, 178, 195, 200, 216, 218, 244, 245
 Lukin Marko 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
 Lunenfeld Peter 12, 236
- Ł**
 Łobejko Stanisław 75, 245
 Łopaciuk-Goncziaryk Beata 218, 236
- M**
 Madden Andrew D. 23, 245
 Maier Ronald 39, 85, 245
 Malcolm Noel 80, 245

- Marinski Irena 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
- Markowski Michał Paweł 12, 245
- Marshall Catherine C. 85, 238
- Martin Jerome 15, 36, 37, 46, 245
- Martin Pablo Valdivia 252
- Maryl Maciej 12, 13, 17, 96, 101, 105, 107, 126–129, 163, 238, 245
- Mateja Magdalena 63, 234
- Materska Katarzyna 14–16, 28, 30, 42, 43, 90, 91, 245
- Matysek Anna 17, 165, 170, 181, 198, 211, 245, 246, 249, 252
- Mears Jennifer 16, 92, 246
- Mejía Jorge Mauricio Molina 252
- Meng Emil 10, 16, 92, 238
- Mierzecka Anna 14, 170, 246
- Milton John 79
- Mirosław Joanna 133, 246
- Mitra Prasenjit 181, 254
- Mittal Monika 16, 61, 62, 246
- Mlodinow Leonard 24, 246
- Moed Henk 170, 241
- Molenda Radosław 15, 246
- Moran Thomas P. 16, 92, 241
- Moser Johann Jacob 80
- Moskaliuk Johannes 247
- N
- Nagel Jennifer 14, 24, 25, 36, 246
- Nahotko Marek 15, 28, 246
- Nakamori Yoshiteru 15, 16, 36, 44, 56, 57, 252, 253
- Nantke Julia 78, 186, 246, 249
- Nelson Ted 85, 92, 246
- Newman William 178, 247
- Necka Edward 14, 26, 30, 247
- Nonaka Ikujiro 14, 15, 25, 28, 30, 31, 36, 40, 51, 52, 60, 246, 247
- Nowakowski Antoni 76, 243
- Nowotniak Robert 166, 244
- Nyce James M. 84, 201, 247
- Nyhan Julianne 16, 242, 247
- O
- O'Brien Dan 14, 25, 247
- O'Brien Heather L. 65, 69, 252
- O'Conner Michael 45, 234
- O'Connor Alex 63, 100, 126, 127, 162, 163, 239
- O'Dell Carla S. 28, 42, 247
- Oeberst Aileen 14, 26, 247
- Oleński Józef 76, 247
- Omona Walter 56, 247
- Ororbia Alexander G. 181, 254
- Orzechowski Jarosław 14, 26, 30, 247
- Osiński Zbigniew 38, 96, 107, 126, 128, 164, 170, 219, 240, 241, 247
- Osis Kaspar 16, 17, 59, 62, 85, 86, 88, 89, 172, 173, 217, 248
- Otlet Paul 26, 248
- Owain Robert 17, 101, 126, 127, 129, 163, 238
- P
- Pacek Jarosław 39, 248
- Palmer Carole L. 16, 63, 66, 67, 69, 73, 78, 248
- Pałka Patrycja 170, 248
- Papaki Eliza 17, 96, 101, 126, 127, 129, 163, 240
- Parabhoi Lambodara 178, 248

Parrott Linda J. 14, 248
 Partyka Joanna 78, 248
 Pasin Michele 92, 93, 236
 Pathy Sushanta Kumar 178, 248
 Pauleen David J. 15, 45, 46, 237, 240,
 241
 Pawlik Bartosz 133, 246
 Pérez-Quiñones Manuel A. 85, 238
 Petr Michal 166, 244
 Petroc Taylor 9, 248
 Piccoli Gabriele 56, 248
 Pieter Józef 15, 33, 37, 248, 249
 Pietruch-Reizes Diana 234
 Pinfield Stephen 119, 251
 Pirmann Carrie M. 16, 63, 66, 67, 69, 73,
 78, 248
 Placcius Vincent 79
 Platon 25
 Płotka Bartosz 63, 234
 Poirier Lindsay 233
 Polanyi Michael 30, 36, 249
 Pölönen Janne 166, 244
 Popper Karl 31, 32, 35, 40, 249
 Poskrobko Bazyli 31, 34, 41, 249
 Presner Todd 12, 236
 Pritchard Duncan 14, 25, 249
 Prusak Laurence 14, 26, 45, 238
 Prystupa-Rządca Kaja 9, 14, 26, 28, 30,
 31, 36, 42, 52, 249
 Pszczołowski Tadeusz 32, 33, 244
 Pulikowski Arkadiusz 170, 249

Q

Qin Biao 14, 36, 233

R

Radomski Andrzej 12, 13, 235, 237, 249
 Rak Joanna 63, 234
 Ramachandran Sharimllah Devi 16, 55,
 56, 249
 Rao Madanmohan 235
 Raphaelson Jon 10, 16, 92, 238
 Rayward W. Boyd 248
 Razmerita Liana 16, 37, 88, 249
 Rehm Georg 78, 249
 Reijssen Jurriaan van 240
 Reumann Kurt 244
 Ribière Vincent M. 15, 44, 56, 234
 Richter Johann Paul Friedrich 80
 Rieger Oya Y. 11, 249
 Rijke Maarten, de 63, 236
 Rimmer Jon 236
 Ritter Frank E. 178, 237
 Robinson Lyn 9, 235
 Roguz Agata 133, 246
 Rohajawati Siti 18, 50, 250
 Romanowska Maria 76, 249
 Rosenstone Steven 11, 17, 63, 96, 126,
 127, 244
 Rozkosz Ewa 14, 244

S

Sapa Remigiusz 45, 240, 249
 Schlupkothen Frederik 78, 186, 246,
 249
 Schmidt Arno 81
 Schmidt Johannes 17, 81–83, 200, 250
 Schmitt Ulrich 16, 85, 92, 249, 250
 Schnapp Jeffrey 12, 236

- Schneider Gerlinde 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Scholger Walter 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Schreibman Susan 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Schubert Zoe 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Seklecka Aleksandra 63, 234
- Sensuse Dana Indra 18, 50, 250
- Seth Arabinda Kumar 178, 248
- Seufert Andreas 60, 250
- Sharif Atefeh 91, 242
- Sheikh Shueb 170
- Shongwe Mzwandile Muzi 16, 52–55, 250
- Siong-choy Chong 16, 55, 56, 249
- Siuda Piotr 131, 250
- Sivertsen Gunnar 166, 244
- Skalska-Zlat Marta 35, 245, 251
- Skarbek Władysław 15, 32, 34, 250
- Skeels Meredith M. 85, 238
- Sokrates 25
- Sosińska-Kalata Barbara 10, 15, 27–30, 37–40, 238, 250, 251
- Spezi Valerie 119, 251
- Spuzic Sead 14, 36, 233
- Sroka Henryk 76, 77, 243
- Stanitzek Georg 245
- Stanula Małgorzata 34, 35, 251
- Stefanowicz Bogdan 14, 15, 25, 26, 30, 36, 251
- Stepanchuk Yulia A. 79, 251
- Sternberg Robert J. 30, 251
- Stokłosa Bożenna 253
- Stone Sue 16, 63, 64, 69, 251
- Strojny Mariusz 9, 251
- Stübel Andreas 80
- Sucahyo Yudho Giri 18, 50, 250
- Such Jan 15, 30, 32, 33, 251
- Sudzina Frantisek 16, 37, 88, 249
- Sulima Anna 49, 251
- Suminas Andrius 14, 246
- Szarucki Marek 50, 251
- Szcześniak Małgorzata 15, 30, 32, 33, 251
- Szewczak Wiktor 63, 234
- Szpunar Magdalena 12, 218, 219, 251, 252
- Sztoff Wiktor 19, 50, 252
- Sztompka Piotr 50, 252
- Sztumski Janusz 63, 252
- Szymańska Agnieszka 252
- Szymura Błażej 14, 26, 30, 247
- Ś**
- Świgoń Marzena 10, 14–16, 23, 24, 26, 28, 30, 31, 35, 37, 40, 42–46, 51, 52, 54, 55, 58, 59, 61, 62, 206, 207, 251, 252
- T**
- Takeuchi Hirotaka 14, 25, 28, 30, 31, 36, 40, 51, 52, 60, 247
- Tasovac Toma 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Teffeau Lauren C. 16, 63, 66, 67, 69, 73, 78, 248
- Thaller Manfred 17, 101, 126, 127, 129, 163
- Thünen Johann Heinrich, von 49
- Tian Jing 15, 16, 36, 44, 56, 57, 252, 253
- Tippins Michael J. 15, 44, 55, 56, 252
- Tomaszczyk Jacek 17, 24, 28, 29, 35, 170, 181, 188, 198, 211, 246, 252
- Toms Elaine 65, 69, 252

- Toyama Ryoko 15, 247
 Trace Ciaran B. 17, 96, 102, 126, 127, 162, 163, 164, 253
 Trigg Randall H. 16, 92, 241
 Troutt Marvin 89, 233
 Truch Edward 46, 253
 Trzcieński Jerzy 50, 253
 Tsui Eric 15, 16, 36, 44, 56, 57, 60, 62, 87, 237, 252, 253
 Tuarob Suppawong 181, 254
 Tuszyńska Kaja 75, 241
- U**
- Ucińska Joanna 12, 253
 Unsworth John 16, 63, 66, 69, 253
 Uva Peter 16, 63, 64, 69, 253
- V**
- Van Doren Charles Lincoln 24, 253
 Van Gorp Jasmijn 63, 236
 Vannucci Virginia 95, 236
 Veith Richard H. 84, 253
 Velásquez René Alejandro Venegas 252
 Velez-Morales Javier 178, 239
 Verma Sweta 85, 89, 252
 Völkel Max 17, 172, 253, 254
- W**
- Wakeling Simon 119, 251
 Wang Hui-Chih 16, 86, 250
 Warburg Aby 81
 Warwick Claire 17, 96, 236
 Wciślik Piotr 17, 101, 126, 127, 129, 163
 Weide Theo, van der 56, 247
 Weinberger David 29, 254
 Weippl Edgar R. 234
- Wendland Michał 11, 12, 254
 Wendorff Peter 27, 234
 Werla Marcin 17, 101, 126, 127, 129, 163
 Wichary Szymon 14, 26, 30, 247
 Wierzbicki, Andrzej P. 15, 16, 36, 44, 56, 57, 253
 Wiig Karl 42, 254
 Wiktorko Paulina 133, 246
 Wilczyńska Aleksandra 49, 251
 Willett Peter 119, 251
 Williams Kyle Mark 181, 254
 Willson Rebekah 14, 17, 96, 104, 126, 128, 166, 240
 Wilson Tom D. 27, 42, 43, 254
 Winławska Maria 63, 234
 Wojciechowska Jagoda 63, 234
 Wood Danielle 14, 36, 233
 Worasinchai Lugkana 15, 44, 56, 234
 Woźniak-Kasperek Jadwiga 15, 24, 29, 31, 33–36, 39, 254
 Wozniak Piotr patrz Woźniak Piotr
 Woźniak Piotr 198, 254
 Wright Kirby 245
 Wu Jian 181, 254
 Wymer Kathryn C. 12, 254
- X**
- Xiang Jianwe 16, 56, 252
 Xing Ke 14, 36, 233
- Y**
- Yeo Richard 16, 84, 85, 254
- Z**
- Zajas Paweł 81, 254
 Zając Agnieszka 28, 241

Zebec Tvrtko 17, 101, 126, 127, 129, 163,
238
Zhang Zuopeng 15, 45, 254
Zins Chaim 14, 15, 27, 28, 29, 37, 40,
255
Zou Xiaozhu 182

Zuccala Alesia 166, 244

Ż

Żbikowska-Migoń Anna 35, 245, 251,
255
Żmigrodzki Piotr 41, 49, 255

Spis tabel

- 55 ____ Tabela 1. Zestawienie czynności w modelach ZW
- 62 ____ Tabela 2. Zestawienie etapów w modelach ZWI
- 69 ____ Tabela 3. Zestawienie procesów badawczych w humanistyce
- 71 ____ Tabela 4. Porównanie etapów w modelach ZW, ZWI i w PB
- 106 ____ Tabela 5. Rodzaje i przykłady narzędzi wykorzystywanych przez humanistów
- 127 ____ Tabela 6. Zestawienie najpopularniejszych narzędzi cyfrowych na poszczególnych etapach procesu badawczego
- 135 ____ Tabela 7. Posiadany tytuł/stopień naukowy

Spis rysunków

- 48 ____ Rysunek 1. Zestawienie definicji kształtujących pojęcie ZIWN
- 51 ____ Rysunek 2. Model SECI
- 65 ____ Rysunek 3. PB w humanistyce wg: Toms i O'Brien (2008)
- 67 ____ Rysunek 4. PB wg: Palmer i in. (2009)
- 74 ____ Rysunek 5. Autorski model zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce
- 110 ____ Rysunek 6. Wykorzystanie narzędzi cyfrowych do wyszukiwania literatury i danych badawczych
- 111 ____ Rysunek 7. Sposoby dostępu do pełnych tekstów
- 112 ____ Rysunek 8. Narzędzia i strony internetowe do monitorowania nowych publikacji
- 114 ____ Rysunek 9. Narzędzia cyfrowe do czytania, oglądania i notowania
- 115 ____ Rysunek 10. Narzędzia cyfrowe do analizy danych i tekstu
- 116 ____ Rysunek 11. Narzędzia do pisania/przygotowania tekstu
- 117 ____ Rysunek 12. Wykorzystanie menedżerów bibliografii
- 118 ____ Rysunek 13. Narzędzia do archiwizacji/udostępniania publikacji naukowych
- 120 ____ Rysunek 14. Platformy i serwisy internetowe do publikowania
- 121 ____ Rysunek 15. Narzędzia do archiwizacji i udostępniania prezentacji
- 122 ____ Rysunek 16. Narzędzia i strony internetowe do popularyzowania badań
- 122 ____ Rysunek 17. Posiadane profile i identyfikatory w serwisach dla naukowców
- 125 ____ Rysunek 18. Zbiorcze zestawienie liczby użytkowników narzędzi w poszczególnych etapach PB
- 135 ____ Rysunek 19. Staż pracy naukowej respondentów reprezentujących UŚ
- 136 ____ Rysunek 20. Staż pracy drugiej grupy respondentów
- 138 ____ Rysunek 21. Rodzaje gromadzonego materiału badawczego
- 139 ____ Rysunek 22. Miejsca przechowywania literatury przedmiotu i materiału badawczego

- 141 ___ Rysunek 23. Formy przechowywania gromadzonego materiału badawczego i literatury przedmiotu
- 141 ___ Rysunek 24. Metody organizowania materiału badawczego i literatury przedmiotu
- 143 ___ Rysunek 25. Narzędzia do zapoznawania się z literaturą przedmiotu
- 144 ___ Rysunek 26. Najczęściej wykorzystywane narzędzia do zapoznawania się z literaturą przedmiotu
- 145 ___ Rysunek 27. Narzędzia do zaznaczania fragmentów i adnotowania literatury przedmiotu
- 146 ___ Rysunek 28. Najczęściej wybierane narzędzia do zaznaczania fragmentów i adnotowania tekstów
- 147 ___ Rysunek 29. Miejsca zapisywania notatek
- 148 ___ Rysunek 30. Najczęściej wybierane miejsca zapisywania notatek
- 148 ___ Rysunek 31. Czynności związane z pracą z zaznaczeniami i adnotacjami tekstów źródłowych
- 149 ___ Rysunek 32. Częstotliwość ponownego wykorzystania notatek
- 150 ___ Rysunek 33. Narzędzia do analizy danych i materiału badawczego
- 152 ___ Rysunek 34. Sposoby odnajdywania fragmentów materiału badawczego i notatek
- 155 ___ Rysunek 35. Wykorzystanie menedżerów bibliografii
- 156 ___ Rysunek 36. Programy wykorzystywane do pisania tekstów naukowych
- 157 ___ Rysunek 37. Formy publikacji wyników badań wraz z częstotliwością ich tworzenia
- 158 ___ Rysunek 38. Miejsca upowszechniania wyników badań
- 160 ___ Rysunek 39. Brakujące narzędzia w warsztacie badawczym
- 165 ___ Rysunek 40. Zbiorcze zestawienie dwóch najpopularniejszych metod pracy i narzędzi wykorzystywanych na poszczególnych etapach PB
- 171 ___ Rysunek 41. Model ZIWN w humanistyce
- 177 ___ Rysunek 42. Model ZIWN z oznaczeniem modułów podstawowych
- 180 ___ Rysunek 43. Fragment programu Paperpile zawierający okno wyszukiwawcze
- 183 ___ Rysunek 44. Samodzielne dodawanie pliku w aplikacji Zotero
- 184 ___ Rysunek 45. Foldery i tagi w aplikacji Zotero
- 185 ___ Rysunek 46. Interfejs wyszukiwania zaawansowanego w aplikacji Zotero
- 187 ___ Rysunek 47. Podgląd aplikacji do odczytu plików PDF w aplikacji Zotero wraz z zaznaczeniami i dodatkową notatką

- 189 ___ Rysunek 48. Integracja Zotero i Logseq – otwarty plik PDF z bazy Zotero w oknie Logseq
- 190 ___ Rysunek 49. Przykładowa notatka skopiowana ręcznie z Zotero do Logseq
- 192 ___ Rysunek 50. Notatki hierarchiczne (przetworzona i bibliograficzne) w Logseq
- 193 ___ Rysunek 51. Fragment notatek z dodanym hiperłączem w programie RemNote
- 194 ___ Rysunek 52. Fragment listy notatek, w których utworzono link do słowa *nauka*
- 195 ___ Rysunek 53. Fragment listy notatek, w których treści znajduje się słowo *nauka* (podkreślone czerwonym kolorem)
- 197 ___ Rysunek 54. Tworzenie notatek stałych z zastosowaniem linków dwukierunkowych, pracy w kilku oknach i transkluzji
- 200 ___ Rysunek 55. Fiszka w technice *spaced repetition* w notatniku RemNote
- 202 ___ Rysunek 56. Kanwa w notatniku Obsidian
- 203 ___ Rysunek 57. Widok grafu w programie Logseq
- 204 ___ Rysunek 58. Graf w zbliżeniu
- 206 ___ Rysunek 59. Wstawianie źródła cytatu w programie Word za pomocą wtyczki Zotero
- 212 ___ Rysunek 60. Model SZIWN z modułami podstawowymi i przykładami modułów uzupełniających

A model for a system for managing individual scientific knowledge in the humanities

Summary

In a world of information overload, of an ever-increasing number of scientific publications and other forms of dissemination of results, works of varying quality and credibility, it is very important to have competences regarding knowledge management. A daily challenge for researchers is to retrieve and organise their subject literature, their own notes, research data and other materials in such a way that they are easily and quickly accessible when they are needed. The model of a system for managing individual scientific knowledge proposed in the book can be a hint on how to manage scientific knowledge, which digital tools to implement in the research workshop in order to effectively use the material collected for research and create new knowledge more efficiently.

The aim of the presented work is to create a model of an individual scientific knowledge management system designed for humanists. The designed system consists of interrelated processes and tools that are implemented during the management of scientific knowledge collected for the use of an individual. These processes include activities concerning search/discovery, collection, processing, creation and dissemination of knowledge. The system has been developed as a result of theoretical considerations and empirical research.

The issue of knowledge management is interdisciplinary, so the theoretical reflection has been carried out in a broad context, with reference to different fields and disciplines. Definitions of knowledge, scientific and individual knowledge, knowledge management and individual knowledge management have been traced, the understanding of individual scientific knowledge and individual scientific knowledge management has been clarified. Based on these, the title concept of individual scientific knowledge management system (ISMS) has been defined. The second area of theoretical consideration is a comparative analysis of knowledge management models, individual knowledge management and the research process in the humanities, as well as the stages and activities in selected models. Based on these analyses, a five-stage model of individual scientific knowledge management in the humanities has been proposed, which has become the starting point for the design of the final model.

The development of the SZIWN model required the recognition of the components of knowledge management systems, i.e. types of tools and example computer programmes. It was necessary here to outline the historical background, showing how the various tools supporting knowledge management or the research process evolved, including the history of note-taking, Niklas Luhmann's note management system or Vannevar Bush's vision of the Memex 'memory substitute'.

On the basis of the analysis of existing data and own research, an attempt has been made to identify the practices of humanists in the use of computer technologies in research activities. The analyses carried out have shown the individualised approach of researchers to the use of digital tools, the variety of information sources and computer programmes used in the conditions of coexistence of the digital world with traditional forms of work.

The proposed SZIWN model in the humanities consists of core and complementary elements. The core modules are the following: the processes of managing individual scientific knowledge (collection, processing, creation and dissemination of knowledge); the digital tools, such as bibliography manager, digital notepad and word processor; as well as individual scientific knowledge space and individual information space. Complementary modules include the search/discovery process, the activities carried out within each of the five processes, and digital tools that can freely extend the research workshop according to discipline, changing research topics or when working with diverse research material. In the part that constitutes the practical implementation of the model, different types of tools are presented, giving examples of computer programmes, web or mobile applications, their functions and broad possibilities to support the processes of managing individual scientific knowledge. The three-stage process of processing individual scientific knowledge is presented. Mention is also made of tools that use artificial intelligence.

The advantage of using the proposed system is its flexibility. In discussing the main possibilities of using the bibliography manager, the digital notepad and the word processor in the research process, the mutually complementary functions of these programmes are indicated. The implemented system can be fully customised, tailored to the researcher's needs by attaching appropriate complementary modules.

Redaktor
Barbara Konopka

Projekt okładki
Łukasz Kliś

Projekt makiety
Zofia Oslislo-Piekarska

Redakcja techniczna, łamanie
Paulina Dubiel

Korekta
Marzena Marczyk

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Nota copyrightowa obowiązująca do 30.06.2025:

Copyright © 2024 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce

Od 1.07.2025 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

 <https://orcid.org/0000-0003-1042-7895>

Matysek, Anna

Model systemu zarządzania indywidualną wiedzą
naukową w humanistyce / Anna Matysek. –

Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu
Śląskiego, 2024

DOI <https://doi.org/10.31261/PN.4200>

ISBN 978-83-226-4380-8

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4381-5

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

<https://wydawnictwo.us.edu.pl>

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 175. Liczba arkuszy wydawniczych: 16,5. PN 4200. Cena 69,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na **Munken Polar 100 g, vol. 113**. Do składu użyto kroju pisma **Maecenas** (autorstwa Michała Jarocińskiego). Druk i oprawę wykonano w drukarni volumina.pl Sp. z o.o. (ul. Księcia Witolda 7–9, 71-063 Szczecin)

W świecie nadmiaru informacji codziennym wyzwaniem badaczy jest odnajdywanie i selekcjonowanie materiałów, organizowanie literatury przedmiotu oraz własnych notatek. Proponowany model systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową podpowiada, jak zarządzać zasobami naukowymi, jak organizować własną przestrzeń wiedzy oraz jakie narzędzia cyfrowe wdrożyć do warsztatu badawczego, aby efektywnie wykorzystywać zgromadzony materiał badawczy i tworzyć nową wiedzę w humanistyce. Prezentowany w książce system składa się z elementów podstawowych i uzupełniających – procesów, czynności i narzędzi zarządzania indywidualną wiedzą naukową. W publikacji podano przykłady programów komputerowych, ich funkcje i możliwości zastosowania w badaniach naukowych w humanistyce.

Cena 69,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4381-5

Więcej o książce

